TURUN HOVIOIKEUDEN
PRESIDENTTI

Turussa,
huhtikuun 18. päivänä 2018

LAKIVALIOKUNNALLE

Pyydettynä lausuntona valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019-2022 Turun hovioikeus esittää kunnioittavasti seuraavan:

1. Yleistä

Suomen perustuslain 3 §:n nojalla Suomessa on toteutettu ns. valtion kolmijako-oppi. Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta. Hallitusvaltaa käyttävät tasavallan presidentti sekä valtioneuvosto, jonka jäsenten tulee nauttia eduskunnan luottamusta. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.

Jotta tuomioistuimet voisivat täyttää heille perustuslaissa uskotun tehtävän, tämä edellyttää osaavaa henkilökuntaa, toimivia työvälineitä ja riittävää rahoitusta.

Selonteossa käsitellään hyvin monenlaisia asioita. Lausunnossa keskitytään kuitenkin vain oikeuslaitosta koskeviin kysymyksin yleisten tuomioistuinten näkökulmasta. Oikeusministeriön hallinonalaa koskevia linjauksia löytyy erityisesti selonteon kohdista 5.3.1. ja 5.3.2. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että oikeusministeriön kehys on laskeva. Erityisenä linjauksena on selonteossa mainittu sakon muuntorangaistuksen uudistaminen.

2. Yleisten tuomioistuinten toimintaympäristö

Käräjäoikeuksiin saapuvat asiat olivat vuonna 2017 nousussa edelliseen vuoteen verrattuna. Nousua oli erityisesti havaittavissa summaaristen velkomisasioiden osalta (+17 %). Myös rikosasioiden määrä oli noussut (+3 %). Laskua oli havaittavissa insolvenssiasioiden, eli velkajärjestely- (-2 %),

Osoite Hämeenkatu 11 20500 TURKU
Puh. 029 56 41100
Faksi 029 56 41101
Sähköposti etunimi.sukunimi@oikeus.fi

yrityssaneeraus- (-10 %), konkurssi- (-13 %) ja ulosottoasioiden (-10 %) osalta.

Hovioikeuksiin saapuvat asiat olivat vuonna 2017 lievässä laskussa (-4 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Pienin lasku oli Turun hovioikeudessa, johon saapui 32 asiaa vähemmän kuin vuonna 2016 (-1,5 %). Hovioikeudet ratkaisivat 46 asiaa vähemmän, kuin niitä vuonna 2017 saapui. Kun hovioikeuksia verrataan keskenään, niin voidaan todeta, että eniten asioita laskettuna per tuomari saapui vuonna 2017 Turun hovioikeuteen. Turun hovioikeudessa ratkaistiin myös eniten asioita laskettuna per tuomari Rovaniemen hovioikeuden jälkeen. Vuoden 2018 ensimmäisten kolmen kuukauden osalta voidaan todeta, että tuomarikohtaisesti laskettuna eniten asioita saapui edelleen Turun hovioikeuteen, jossa nyt myös ratkaistiin eniten asioita.

Vuonna 2017 pääkäsittelyssä käsiteltyjen asioiden määrä laski Turun hovioikeudessa vuoteen 2016 verrattuna 159 kappaleella (-23 %). Lasku on kappalemääräisesti merkittävä. Sen sijaan merkille pantavaa on, että pääkäsittelyihin käytetty tuntimäärä nousi 22 tunnilla. Pääkäsittelyyn keskimäärin käytetty aika nousi siten n. 30 % laskettuna per pääkäsittelyasia. Tämä osoittaa, että valitusasiat ovat tulleet entistä vaativimmiksi.

3. Tuomioistuinvirasto

Selonteossa on myönteisenä seikkana pantava merkille, että tuomioistuinviraston perustamisen tarvitsema lisärahoitus on otettu huomioon selonteossa. Hovioikeuden käsityksen mukaan, tuomioistuinviraston perustaminen on tärkeä hanke, mutta vielä siinä määrin alkuvaiheessa, että sen vaatima kokonaisrahoitus on vaikeasti hahmoteltavissa. Rahoitustarve on riippuvainen virastolle siirrettävistä tehtävistä. Jotta virasto toisi tuomioistuimille niiden tarvitseman hallinnollisen tuen, virastolle tulee sen perustamisesta lähtien taata riittävät resurssit.

4. Sakon muuntorangaistuksen uudistaminen

Hovioikeuden näkökulmasta, muuntorangaistuksen uudistamisesta kohdistuu merkittäviä lisämenoja lähinnä muille rikosvastuun toteuttamisketjussa toimiville kuin tuomioistuimille. Voidaan siten olettaa, että selonteossa mainittu lisäpanostuksesta ei kohdenneta tuomioistuimiin.

5. Ylivelkaantuneiden aseman kohentaminen

Selonteon mukaan muun ohessa tuomioistuinkäsittelyä pyritään nopeuttamaan. Osa lisäpanostuksesta ohjautunee siten tuomioistuinten toimintaan. Ylivelkaantuneiden tilanteeseen puuttuminen on tärkeää. Ylivelkaisuuden syntymisen ehkäisemiseen panostaminen olisi kuitenkin myös tärkeää. Selonteossa mainittujen toimenpiteiden lisäksi olisi siten aiheellista tarkastella

Osoite Hämeenkatu 11 20500 TURKU
Puh. 029 56 41100
Faksi 029 56 41101
Sähköposti etunimi.sukunimi@oikeus.fi

myös lainsäädännön tilaa tästä näkökulmasta. Varsinkin pikaluottomarkkinoille syntyy jatkuvasti uusia instrumentteja, joiden oikeudellinen kestävyys tulee tuomioistuimissa arvioitavaksi vasta ajan kuluttua. Ennakoiva puuttuminen ylivelkaisuuden syntymiseen edellyttäisi mm. kuluttajansuojalainsäädännön, korkolainsäädännön ja kiskontaa koskevan säännöstön uudistamistarpeen arvioimisen.

6. Rikosvastuun toteuttamista koskevat lisäpanostukset

Selonteossa mainituista lisäpanostuksista suuri osa koskee rangaistusten täytäntöönpanoa. Kuitenkin myös poliisin toimintakyky pyritään varmistamaan lisärahoituksella. Aikaisemmin on myös panostettu syyttäjäresursseihin. Samalla tulisi kuitenkin myös huomata, että sinänsä hyväksyttävä panostus rikosvastuuta toteuttavan ketjun alkupäähän, poliisitoimintaan ja esitutkintaan, väistämättä pienellä viiveellä aiheuttaa lisäpanostustarvetta myös ketjun toiseen päähän, yleisin tuomioistuimiin. Tästä ei kuitenkaan ole selonteossa viitteitä.

Muita kun kotimaisia kieliä taitavien henkilöiden lisääntyvä osallistuminen oikeudenkäynteihin aiheuttaa myös lisäpanostustarvetta. Tällaiset oikeudenkäynnit lisäävät oikeustulkkien ja käännöspalveluiden tarvetta ja johtavat tulkkaustarpeesta johtuen myös pidempiin pääkäsittelyihin tuomioistuimissa. Tätä ei kuitenkaan selonteossa valitettavasti ole otettu huomioon.

7. Tietojärjestelmähankkeet

Tietojärjestelmähankkeisiin kohdistettu panostus on myös yleisten tuomioistuinten kannalta myönteistä. Yleisiä tuomioistuimia koskeva aineistopankkihanke, ns. AIPA-hanke on kuitenkin viivästynyt, ja järjestelmä saataneen pakkokeinoasioidenkin osalta vain osaksi käräjäoikeuksissa käyttöön vuoden 2018 aikana. Hankkeen myöhästymisestä johtuen, yleiset tuomioistuimet ovat itse ryhtyneet kehittämään työtapoja, joilla sähköisessä muodossa oleva oikeudenkäyntiaineisto jo nyt voidaan hyödyntää.

Ongelmana tällä hetkellä on kuitenkin päivittäisessä toiminnassa esiintyvät ICT-ongelmat. ICT:n toimintavarmuudessa esiintyy edelleen huomattavia ongelmia, jotka haittaavat tuomioistuinten päivittäistä työtä. On huomattava, että ICT:ssä esiintyvät ongelmat nykyään hyvin helposti estävät työnteon kokonaan. Samalla ICT-ongelmien ratkaisu merkittävässä määrin sitoo henkilökuntaa yksittäisissä tuomioistuimissa, vaikka vastuu toimivuudesta periaatteessa on siirretty Valtorille. ICT:n toimintavarmuuden takaamiseksi tarvitaan siten jatkuvaa panostusta jokaisessa tuomioistuimessa.

Valtavirtaistamishankkeen myötä myös tuomioistuimissa on otettu käyttöön MS Office 365 -paketti. Vaikka hankkeella on ollut sinänsä hyväksyttävä päämäärä yhtenäistää valtiolla käytettävät työkalut, tästä on hovioikeuden käsityksen mukaan myös aiheutunut toimialalle huomattavia lisäkustannuk-

sia lisenssimaksujen ja Valtorin palvelumaksujen muodossa. Näitä ylimääräisiä kustannuksia, joihin hallintoala ei ole voinut vaikuttaa, olisi tullut täysimääräisesti huomioida kehyksissä. Korjausta tältä osin ei ole havaittavissa selonteosta.

8. Ns. JTS-miljardi

Digitalisaation ja tuottavuuden kehittämisestä on oikeusministeriön hallinonalalle kohdistettu uusi 0,3 prosentin toimintamenoja koskeva säästötavoite. Tällaisia yleisiä säästötavoitteita on hallinnonalalla usein ollut tapana jakaa edelleen kaavamaisesti. Koska tuomioistuinten toimintamenot pääasiallisesti koostuvat palkkamenoista, tarkoittaisi säästötavoite henkilökuntaa koskevia vähennyksiä. Asiamäärien kehittyminen tai työvälineiden kehitys eivät kuitenkaan tue uusien säästötavoitteiden toteuttamista henkilöstövähennyksin. Tämä säästötavoite on siten vakava huolenaihe tuomioistuinten osalta.

Hovioikeuden presidentti Kenneth Nygård

Osoite
Hämeenkatu 11
20500 TURKU

Puh.
029 56 41100

Faksi
029 56 41101

Sähköposti
etunimi.sukunimi@oikeus.fi